

Emlékezet

VISSZHANG - LXIII. évfolyam, 32. szám, 2019. augusztus 9.

Mint Balatonfüredet szerető, származásánál fogva a vidéket is jól ismerő budapesti zsidó polgár meglepetéssel olvastam György Péter észrevételeit, számos tévedését, igaztalan megjegyzéseit ([Zsidó Kiválóságok Háza - Az üres tér múzeuma](#), *ÉS*, 2019/31., aug. 2.) A balatonfüredi Zsidó Kiválóságok Háza rendezvényeinek rendszeres látogatója vagyok. A bemutatott „kiválóságok”-ról szóló anyagot is iskolás unokáimmal nevelési célzattal megtekintettem, tehát mondandóm nem felületes élményeken alapul.

A ház statútuma világosan megfogalmazza: *„Ha a gonoszság terve sikerül, ezeket a tudósokat is megölték volna, hasonlóan azokhoz a nővéreinkhez és fivéreinkhez, akiket elpusztítottak. Ők azonban megmenekültek, és az Élet szavával válaszoltak a sötétség szavára. Gondolatokból építettek palotát, ez a palota az otthonunk. Nekik is köszönhető, hogy él az emberség és az emberiség.”*

Tehát a romjaiból felélesztett zsinagógaépület és a hozzá illesztett bemutató tér nem a hagyományos módon kíván emléket állítani, hanem a helyi borzalmas eseményeken messze túlmenően, attól majdhogynem függetlenül, ámde a hely szelleméhez méltóan, a hagyományos emlékezés megszokott kereteit túllépve mutatja be számos zsidó vagy zsidó származású tudós portréját, s tanít új ismeretekre.

A szerzővel egyetértek abban, hogy az emlékezetpolitikánk nem hagyhatja el a lokális, személyek konkrét tényeihez köthető múltidézését. Itt azonban más megközelítésről van szó. A rémséges múltat és a jelent egy pozitív üzenettel kívánja összekötni. Nem arról beszél, ami elmúlt, hanem arról, ami a pusztítás ellenére is túlél, és mindannyian, hangsúlyozom, nem csak lokálisan, részesei, hasznélvezői vagyunk, akár tudjuk ezt, akár nem.

A múlton merengő emlékezetpolitikát számon kérni s a napi politikai konfliktusokkal egybemosni pedig nemcsak tévedés, de a kiállítás szelleméhez méltatlan próbálkozás. Mutatja ezt az a megcáfolhatatlan tény is, hogy az alig egyéves intézmény a város és régió kulturális életébe szervesen beépült, látogatottsága vetekszik az egyéb kulturális közintézmények, múzeumok látogatottságával. Mindehhez elég lett volna csak a vendégkönyvet fellapozni.

Természetesen lehet vitatkozni azon is, hogy kit tekintünk „zsidó kiválóságnak”. A zsidóság megítélésénél a származás nem hagyható figyelmen kívül, akár magunkévá tesszük identitásunkat, akár nem. E tekintetben világosan fogalmaz a küldetésnyilatkozat, s a történelem is számtalan példával szolgál. A kiválóság tekintetében a statútum szintén világosan nyilatkozik: *„Akik olyan maradandót alkottak, melyet a mai napig élvezhetünk”.* (Produktum és reproduktum viszonya!)

A kritika állításaival kapcsolatban csak röviden: a hiányolt iskolateremtő füredi orvos neve a helytörténeti tájékoztatón igenis szerepel, s Füreden igenis vannak botlatókövek. (Sajnos nem annyi, amennyinek lennie kellene.) Az üres tér is igaztalan állítás. A kritikus nézzen utána a látogatók számának mind a kiállítótér, mind az ott rendezett sokszínű események iránti érdeklődés tekintetében. Egyetértek, hogy a személyek kiválasztásában mind a hazai, mind a nemzetközi szakértők részéről szubjektív tényezők is szerepet játszhattak. A virtuális tér azonban nem lezárt. A bemutató bővítésére a lehetőség adott. Ez csak technika (és persze pénz) kérdése.

Úgy remélem, hogy véleményemmel nem vagyok egyedül. Szükséges, sőt kötelességünk a helytörténeti múltidézés, mint amilyen a hivatkozott *Szomszédaink voltak* című pápai kiállítás, ahol többek között az én elhurcolt és megölt felmenő családtagjaimról is emlékezünk. A *„mikrohistóriák kéréseire precizitása”* (idézet a kritikából) mellett azonban helyet és hangsúlyt kell adnunk annak a jövőbe mutató s a napi,

nemegyszer sandán megosztó emlékezet helyett az együttműködésre irányuló emlékezésnek, melyet a Zsidó Kiválóságok Háza is sugall. Végül megjegyzem, ez a módszer a napi kultúránkban nem egyedülálló. Szunyogh Szabolcs nem oly rég megjelent *Magyar Menora* című könyve ugyanezt teszi, csak nem személyek, hanem megmaradt zsinagógák és egyéb zsidó kötődésű épületek felidézésével és bemutatásával. Ahogy Szunyogh idézett könyve bevezetőjében írja: „*Olyan kulturális örökségről szól (...) [mely] a múltban fénylik, mégis előre világít.*” A Zsidó Kiválóságok Háza is ezt az emlékezetet képviseli.

(A szerző orvos, főiskolai tanár)